

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemana volja:

Za celo leto predplačna 16 gl., za pol leta 8 gl., za četrt leta 4 gl., za jeden mesec 1 gl. 40 kr.

V administraciji prejemana volja:

Za celo leto 12 gl., za pol leta 6 gl., za četrt leta 3 gl., za jeden mesec 1 gl.

V Ljubljani na dom pošiljan volja 1 gl. 20 kr. več na leto.

Posamne številke po 7 kr.

Naročnino in oznanila (inserta) vsprejema upravištvo in ekspedicija v „Katol. Tiskarni“ Kopitarjeve ulice št. 2.

Rokopisi se ne vračajo, nefrankovana pisma ne vsprejemajo.

Vredništvo je v Semeniških ulicah št. 2, I., 17.

Izhaja vsak dan, izveniši nedelje in praznike, ob pol 6. uri popoldne.

Vredništva telefon-štev. 74.

Štev. 202.

V Ljubljani, v ponedeljek 4. septembra 1899.

Letnik XXVII.

Anarhija.

Dan na dan prihajajo iz raznih krajev države vedno bolj vznemirljiva in vedno bolj resna poročila o anarhističnih pojavih v naši monarhiji. Posrečilo se je anarhiji, da je onemogočila delovanje zakonodavnega zastopstva; sedaj je zašla že na ulico, da tudi tam odpravi razmere, kakoršne morajo vladati v civilizovani državi. V Celovcu se skoro ne sme pokazati več na ulico katolišk duhovnik. V Celju ni več varno življenje niti imetje poštenega domačina. Na Dunaju so ustanovili nemškonacionalni dijaki nekake patrolje, ki oprezvajo po ulicah, ako bi si upal kak Čeh stopiti na cesto, da ga potem hitro napadejo, in kdor se jim ne pridruži, ga skušajo na vse mogoče načine terorizovati. Policija poseže vmes navadno še le tedaj, ko je že prekasno, da bi pa zgrabili zlo v njegovih koreninah, na to nihče ne misli.

Drugod je pa še mnogo slabše, ko na Dunaju. Po mestih, kjer gospodarijo anarhijo zastopajoče stranke, uporabljajo občinsko avtonomijo v to, da odtegnejo napadenim in preganjenim vsako pomoč. Meščanom, ki niso zakrivili družega, kakor da ne pripadajo prekucniški nemškonacionalni večini, se godé nasilstva celo s pomočjo policije. Tudi poštene, sicer čisto pristne Nemce napadajo, ker ne pripadajo k omenjeni stranki. Slovan pa, on je prepuščen milosti in nemilosti podivjanih in nahujskanih nasprotnikov. Te dni, ko se mudi cesar na velikih vajah na severnem Češkem, je nastal v Reichenbergu pod zaščito mestne policije pravi upor proti tamošnjim Čehom.

Te anarhistične razmere so posledica napačne politike, katera je skušala že več desetletij sem pripomoči nemškoliberalni stranki do trajnega gospodstva, dasiravno zastopa ta stranka jako majhno manjšino prebivalstva. Da se to doseže, so oktro-

irali volilni red in ga storili neizpremenljivim, s čimer so silno oškodovali vse Nemce in tisti del nemškega prebivalstva, ki noče trobiti v rog omenjene stranke. Porabili so vsa nasilna sredstva, da bi se za vedno obdržalo nemškoliberalno gospodstvo; razpolovili so celo monarhijo v dva dela, da dosežejo svoj namen vsaj v jedni polovici, če že ne v celi državi. Toda vsa ta sredstva niso zadoščala, kajti avstrijski narodi in tudi večina nemškega naroda niso bili zadovoljni s tem gospodstvom. Od tega časa naprej se govori — o zatiranju nemštva. Toda mesto da bi pokazali opozicijski stranki, da so bili vsi njeni poskusi jalovi in malovredni, so jo tako rekoč vsi povprek odpuščanja prosili, da ne morejo pri najboljši volji zadovoljiti vsem njenim zahtevam. Kar tekmovali so med seboj, kako bi potlačili slabo voljo tega avstrijskega zmaja. Zastopnike avstrijskih narodov, ki so delovali v interesu države, so žalili na najbolj surov način, ako so le upali, da bode zadovoljna s tem nemško-liberalna stranka. Z avstrijskimi narodi se je ravnalo kakor s pobalini, ki naj bi trpeli kazen, katero so drugi zaslužili.

Ta zistem prinaša sedaj svoje sadove. Ker niso hoteli poprej vedeti o nobeni ravnopravnosti Čehov in Slovencev, je čisto naravna posledica, da nemški radikalni krogi tudi sedaj nečejo čuti niti besedice o kaki pravičnosti do Slovanov. Boj proti narodnim in političnim nasprotnikom, kate-rega so poprej hladnokrvno opazovali, tudi če se je vršil z nezakonitimi sredstvi, se obrača sedaj tudi proti temeljem državnega obstoja, proti nerazdeljivosti in nezavisnosti monarhije. Najnovejši dogodki v Reichenbergu, ki so se vršili takorekoč v cesarjevi navzočnosti, so pokazali, da so bili vsi poskusi državnih oblastev proti nadaljnim izgredom doslej

brevzspešni. Pač dokazujejo pa ti dogodki, da temelje pojavi na severnem Češkem na organizaciji, katera naj bi terorizovala državno oblast. Državna uprava se sicer boji uporabljati resna sredstva v takih slučajih, ker se to godi v mnogih krajih. Toda s to svojo slabostjo in popustljivostjo ne bode dosegla nikoli svojega namena, pač pa bo dala s tem povod še večjim nemirum. Mirno, toda odločno postopanje državne uprave bi storilo konec tem najnovejšim anarhističnim pojavom!

Povsod, kjerkoli se vlade umikajo razgrajanjem na cesti, konečno podležejo in anarhija obhaja svoje zmagoslavje. Vlada naj pazi, da i zanjo ne velja beseda: Vlada, tvoje ime je slabost!

Politični pregled.

V Ljubljani, 4. septembra.

„*Linser Volksblatt*“ o položaju. Kot nekaka priprava na sestanek kluba katoliške ljudske stranke, ki se vrši v nedeljo, 10. t. m. je objavil zgoraj imenovani list izpod peresa odličnega člana nemške katoliške ljudske stranke nastopni članek: Z vseh stranij se naglašča, da je notranji položaj izredno zamotan in da je rešitev nujno potrebna. Predlagajo se v dosego tega uspeha vsa mogoča sredstva. Najpreje govore nekateri o spremembi poslovnega reda poslanske zbornice s pomočjo § 14. To sredstvo se nam zdi nezadostno in neprimerno. S tako eneržijo, kakoršne je potreba v tem slučaju, se spremeni lahko tudi ustava. Znano pa je, da smo mi prijatelji oktoberskega diploma in da se bo v Avstriji mutatis mutandis še jekokrat poseglo v tem oziru nazaj. Zelo dvomljivo pa je, jeli sedanji trenutek narodne, političke in verske razburjenosti primeren za tako nasilno državnopravno spremembo, in sicer samo zaradi

LISTEK.

Parabole.

Spisal J. Jørgensen.

Eritis sicut Deus.

Pismo mlademu možu in objednem predgovor.

Ljubi prijatelj!

Če že ne iz detinskih nauk, se bodeš pa gotovo spominjal iz Goethejevega Fausta besedice: »Postati morate kakor Bog«. To je stara in na videz prav neznatna beseda. In vendar obsega — kakor je spredidel že Heine — vse novejšo, najnovejšo in prav najnovejšo modroslovje.

Ljubi prijatelj — Ti bi bil prav gotovo rad tak kakor Bog. Ta želja je opravičena, da, najbolj opravičena izmed vseh želj, kajti mi živimo prav za prav le za to, da postanemo Bogu jednaki. Vendar ne pojdi — če Ti smem svetovati — k doktorju Faustu vprašat, na kakšen način in s kakšnimi sredstvi se to doseže.

Kakor nam je namreč razodel Goethe, je vrgel dobri Faust svoj doktorski plašč raz sebe ter oblekel galantne nogovice in ostre čevlje. In ta, ki sedi na častitljivi doktorjevi stolici in ki ima doktorski klobuk globoko na obraz potis-

njen, je — kakor tudi od Goetheja veš — satan sám. In nasveti, katere Ti daje, niso dobri — kar vendar sam prizna, kadar je sam.

Kajti, ko ga je zapustil mladi Baccalaureus ves omamljen, da okusi vse žareče sadove zlatega drevesa življenja, tedaj se Mephisto glasno zasmeye in zavpije zasmehljivo:

Staub sollst Du essen und mit Lust

Wie meine Muhme, die berühmte Schlange!

Prav hudo in neprijetno je plaziti se po trebuhu kakor kača in jesti prah, in človeku ne pomaga veliko, če tudi se zraven počuti, da je hudičev bratranec in peklenski rojak. Kajti kdor leži v blatu na trebuhu, spozna slednjič, da na vsem tem prav za prav ni veliko, in pred vsem se spomni na zgubljenega sina, ki je hrepenel nasiti se od tega, kar so žrle svinje, — kar pa za rojenega človeka ni posebno redilno.

Ne vprašuj torej rajši prav nič dr. Mephistofela.

Toda — oprost, da ti hočem še nadalje svetovati — ne pojdi niti k profesorju Wagnerju! Saj se ga spominjaš — prejšnje čase je bil dr. Faustov famulus, toda odkar je odpeljal hudič doktorja na vinski sod, je imel suhi plazilec lepe dneve. Zdaj je on jedna izmed najbolj bliščečih lučij moderne sveta.

• Kajti dočim Ti podaja doktor Mephisto čarovno pijačo, po kateri uzreš v vsaki ženski, ki jo srečaš, lepo Heleno, Te uči profesor Wagner najpogubnejše vseh umetnostij — umetnost, s katero se proizvaja homunculus.

Homunculus je, kakor veš, majhen človek, ki se izdeluje umetno v kaki retorti ali posodi. To so bile sanje vseh srednjeveških zlatarjev in najvišje upanje vseh alkimistov; toda še-le profesorju Wagnerju se je posrečilo, resnično homuncula izvršiti — tega malega umetnega človeka v stekleni posodi, ki je v vseh svojih delih prav kakor resničen človek, in vendar umetnost, skozi in skozi umetnost . . .

Ali nisi, ljubi moj mladi prijatelj, še nikoli srečal takega homuncula? Na svetu jih je dosti, ne vidi se pa vedno posode, v kateri žive. Če pa kdo seže z roko, da bi se ga dotaknil, zadene ob steklo — mrzlo, gladko steklo, katero jih obdaja . . .

Jaz poznam skrivnost, kako se homunculus izdeluje, obiskal sem namreč laboratorij profesorja Wagnerja. »Kdor hoče biti resnično božji, Bogu podoben«, je govoril večkrat s svojim raztresenim glasom, »mora v sebi ustvariti homuncula — mora se spremeniti v homuncula«.

h 209

malostnega uspeha. Cela vrsta deželnih zborov bi temu ugovarjala, drugi bi posegli po radikalnih sredstvih in na Štajerskem bi bili na primer naši izročeni na milost in nemilost svojim nasprotnikom. Poleg drugih neprilik pa moramo računati celo z voljo konservativnega prebivalstva. To se je že tako privadilo ustavi, da bi mu gotovo ne bilo ljubo, če bi se mu s spremembo ustave odvzela volilna pravica v državni zbor in bi se volili zastopniki potom deželnih zborov. Za tako spremembo še ni ugoden trenutek in bi se končno sploh ne vedelo, kaj početi s peto skupino. Končno bi pa bila volitev po deželnih zborih za radikalce v mnogem oziru še ugodnejša. Tudi s tem nasvetom toraj ni nič. Več vzrokov bi bilo nadalje za razpust parlamenta in uvedbo splošne jednake volilne pravice. Tem načinom bi zginil s površja marsikak stari liberalcec in bil nameščen z radikalno silo; nekaj mandatov bi zgubil tudi brčkone mladočeški klub. To sredstvo bi bilo gotovo najuspešnejše, akoravno bi se pri nižjih slojih ne šlo v prvi vrsti za narodnostno, marveč za socialno vprašanje, kar bi bilo v nekem pogledu še najumestnejše, toda sedanji čas splošne razburjenosti za splošne volitve gotovo ni primeren, ker bi bile volitve povsem podobne meščanski vojski. Samo iz tega razloga se ne moremo odločiti niti za to sredstvo. Ne preostaja toraj ničesar drugega, nego to, kar je že davno predlagala katoliška ljudska stranka, namreč sporazumljenje mej nasprotnimi si strankami. Morda bi bilo umestno, takoj ob sestanku državnega zbora v sporazumu z vsemi parlamentarnimi strankami proglasiti nekako politično premirje in izvoliti nekak spravnih odsek. To je nujno potrebno, kajti vsi hrepenimo po delu v parlamentu, najbolj pa ljudstvo. Binkoštni program nemških opozicijskih strank, katerega smo že takoj spočetka smatrali za sposobnega za podlago nadaljnim pravnim dogovorom, naj bi ne ostal tako neopažen. Tega predloga ne stavimo vsled tega, ker smo morda v strahu pred novimi volitvami. Zadnje dopolnilne volitve so nam porok, da se nam ni bati ničesar. Ravno vsled tega naj bi se pa naše besede tem bolj upoštevale kot izraz odkritega hrepenenja po miru. — Tem besedam bodo gotovo pritrdili vsi treznomisleči krogi, vprašanje pa je, ali bo tem potom sploh mogoče doseči zaželjeno spravo. Kar zahteva nemška brezobzirnost, to je Slovanu v kvar, in kar želi ta, ni po volju Nemcu. To je dejstvo, ki ga nihče ne utaji. Kar se pa tiče primerne trenutka za splošne volitve v parlamentu, dvomimo, da bodo duhovi manj razburjeni pozneje, kakor so sedaj. Čimdalje se bo v tem oziru čakalo, tem slabše bo.

Baron Chlumecky in liberalno veleposestvo. Minulo soboto se je že pokazala posledica Chlumeckega avdijence pri cesarju. V stanovanju poslanca dr. Baernreitherja se je vršilo v soboto posvetovanje liberalnega veleposestva, oziroma njegovega izvršilnega odbora. Seje so se udeležili tudi zastopniki liberalne stranke v gospodski zbornici. Sploh so bili pri posvetovanju prisotni tile možje: dr. Baernreither, grof Stürghk,

Najprvo se je bilo treba skrbeti, kolikor mogoče zmanjšati se. V ta namen je priporočal profesor najmočnejše kise in najbolj privijajoče kisline moderne literature. Treba je bilo zbrati se v sebe samega, osredotočiti se v samem sebi, postati ja z, nič drugega kakor ja z.

In potem je trebalo spremeniti svojo posodo v steklo, napraviti se prozornega, a tako, da se mu ne more nihče približati — fin in kompliciran stvar, ki se kaže pod steklenim pokrivalom . . .

Tako se je postalo — in tako se postane — to, kar imenuje Wagner homunculus in kar se imenuje tudi umetnik, un artiste pur, za katerega ne biva ničesar drugega kakor notranjost steklenega zvona — jaz . . .

Ne bodi tudi noben homunculus, ako hočeš biti podoben Bogu!

Ne daj, da bi te vodil doktor Mephisto, da bi te poučeval profesor Wagner — o ne! pojdi pa v šolo — h komu? h komu drugemu kakor k ubogi, zapeljani Margareti . . .?

Pač res —

doktor Faust, njen duhoviti in nezvesti ljubimec. Njena nadarjenost je celo bolj srednje vrste, toda njeno srce je zlato. Njena ljubezen je kakor dra-

baron Schwegel, dr. Grabmayr, grof Dubsky, baron Ludwigstorff, baron Spens, Eltz, grof Oswald Thun in baron Chlumecky. Razgovarjali so se močje o vprašanju, kako priti v zbornici zopet do mirnega, resnega dela. Razgovor je trajal tri in pol ure; o uspehu se popolno molči. Vendar pa se govori v političnih krogih, da je bil na dnevnem redu predlog, naj se odpravijo sedanje jezikovne naredbe in mesto njih potom § 14. uveljavi nov jezikovni zakon, in da so se močje tudi že posvetovali o načrtu za tak zakon. Od sklepa liberalnega veleposestva pa je odvisno, ali se povabijo k nadaljnim razgovorom o tem zakonu tudi ostale opozicijske in slednjič nekatere desniške stranke. V istih krogih se dalje tudi trdi, da se prihodnje nedeljo tudi nemška katoliška ljudska stranka bavi s tem vprašanjem. Baron Chlumecky je odpotoval takoj nato zopet v Aussee. — Ta način rešitve jezikovnega vprašanja, s kakoršnim so se pečali zastopniki liberalnega veleposestva, pa brčkone ne bo našel potrebne naklonjenosti pri onih strankah, ki imajo v tej zadevi odločilno besedo. Posebno pa s tem ne bo zadovoljna mladočeška državnozborniška delegacija, ki pride pri rešitvi tega vprašanja v prvi vrsti v poštev. Ako se izda tak zakon, s katerim bodo zadovoljni Nemci, bodo Čehi gotovo v opoziciji.

Pruska vlada proti državnim uradnikom. Grožnja, s katero je pretel državni kancler knez Hohenlohe, je postala vendar le dejstvo, akoravno o tem oficijelno še ni nič objavljenega. Odslovljenih oziroma začasno upokojenih je večje število državnih uradnikov, ki so ob enem zastopniki ljudstva v parlamentu. Pa še nekaj drugega se pripravlja za take vrste neubogljivcev. Vodja konservativnih protikanalskih prijateljev, znani grof Limburg-Stürum je že črtan iz dvorne liste in njemu sledi še več mož, ki so njemu jednako bili tako neuljudni in glasovali proti vladni predlogi. Jednaka usoda je svojedobno zadela grofa Kanitza, poznatega glavnega agrarca, ko je z besedo in peresom agitiral proti trgovinski pogodbi z Rusijo. Seveda tudi v tem oziru še manjka oficijelnih izjav, vendar je pa prav lahko verjetno, da bo vlada poskusila vse, kar koli bo moglo kolikaj ohladiti prvotno nejevoljo.

Razgled po slovanskem svetu.

O izdaju glagoljskega misala.

Žalostno je, ako se začne državna politika mešati v cerkvene in verske zadeve — in izrahljati vero in cerkev v svoje strankarske namene. Godilo se je to že od nekdaj, a žalibog da tako ravnajo še dandanes bolj po imenu katoliške države, in tudi nekatoliške, zlasti razkolne. Od njih in drugih mečejo se sv. Stolici klipovi na pot in ovirajo jo v njenih sv. namenih ker si državniki domišljujejo, da se isti križajo z njih politiko.

Sledeči list kaže nam nekaj takega. — V njem se toži na sv. Sinodo v Petrogradu — in tudi na našo vlado, kateri je tudi glagolica trn v peti. Kako vse drugače ravnala je naša vlada pred 250 leti — takrat je sama darovala Rimu gla-

goceno mazilo — ki se izliva po ne vrednih nogah . . .

In to je njen način, po katerem se postane Bogu podobnim — kraljevi način trpeče ljubezni. Ona se mnogo pokori, zato ji je mnogo odpuščeno. Ona trpi mnogo, zato je mnogega očiščena. Skozi vice globokih bolečin vodi Margareta pot k Bogu.

In ko se bliža ubogemu doktorju Faustu poslednja ura — ko je dosegel svoj namen, ki obstoji v najvišji posvetni sredi, in ko je ravno radi tega (tako uči Goethe) padel hudiču v roke — tedaj je odrešen na priprošnjo one, kateri je nek-daj strl srce, in katera potegne sedaj — bela in syeta — pogrezajočo se dušo proti nebesom . . .

Goethejev Faust ni mogel postati sam Bogu jednak. Mephisto je lagal, kakor vselej laže. Toda po ljubezni in trpljenju je šla Margareta pred njim in dosegla namen, po katerem je on zaman hrepenel — dosegla ga je po skritelem krajšem potu . . .

In najti to skrivno pot, to tajno pot do namena — to je naloga nas vseh — zlasti za tiste, ki ima še mlado kri in čisto srce.

Tvoj prijatelj

J. Jørgensen.

golske črke za tisek misala in brevirja — a danes bi rada vse te starodavne privilegije vničila in z vso silo pritiska na Rim. Zagriznjenost naše vlade proti glagoljici šla je zadnje dni tako daleč, da je izposlovala dovoljenje, da sme v Črni gori v hiši našega poslanstva blagosloviti neki dalmatinski kanonik novo kat. kapelico. Čudno je vendar, da se naša in ruska vlada v tem strinjata — in katoliški stvari ovire delata. Presvetli nadbiskup barski bi bil rad sezidal sam v Cetinju kat. cerkev na čast sv. Antonu, ali v Petrogradu so drugih misli, in na Dunaju tudi. Dva vplivna Poljaka, eden na Dunaju in eden v Rimu, sta velika nasprotnika staroslovenščini — temu našemu starodavnemu privilegiju v cerkvi. Naši visoki državni dostojanstveniki poprašujejo naše biskupe na jugu, ako bodo kmalu odpravili glagoljico? Moj Bog, kako so slepi! Namesto da bi si pridobili in pomnožili simpatijo Hrvatov in pravih katolikov, jo s tem še uničujejo. Res protikatoliška in protislavenska politika je to. Kakšne težave je imelo izdanje novega glag. misala kaže sledeči spis nadb. Milinovića — obelodanjen v nekem cerkvenem listu v Rimu.

V pogodbi mej sv. Stolico in Crnogoro 18. avg. 1886 je bilo vstanovljeno, da se ima molitev za kneza »Domine salvum fac Principem« peti pri službi božji v slavenskem jeziku. Ko je pa l. 1887 došel v Bar novi nadškof Milinović, bil je povsod navdušeno sprejet, ne samo od naroda ampak tudi od kneza in dvora, in še celo od razkolnega metropolita, pri katerem je tudi odsel. Navdušenost je pa še posebno narasla, ko so ga čuli peti imenovano molitev za kneza in pridigati v domačem jeziku. Katoličani in razkolniki hodili so ga z veseljem poslušati. Te okolščine poslužil se je presvetli gospod, da skuša sprijazniti in spoznati tamkajšnje kristjane mej seboj. Oslanjajoč se na encikliko »Grande munus« — v kateri sv. oče Leon XIII. tako lepo govori o staroslov. liturgičnem jeziku, kateri bi mogel biti kot pripomoček zjedinenja — prosil je nadškof v dogovoru s knezom sv. Stolico 19. febr. 1887 za vpeljanje staroslovenskega jezika v barsko škofijo. Mej drugimi navaja v listu sledeče uzroke:

»Ko je namreč v pretečenem veku sedel na barskem nadbiskupskem in primacijskem prestolu nepozabljivi Vincenc Zmajević, posluževal se je staroslovenske liturgije ter si s tem tesno pridobil tamkajšnji nedoižni narod in njih vladike; zavoljo tega gledali so v njem odkritosrčnega prijatelja in stopili z njim v najtesniši dotiklaj. Ali s temnim očesom je to gledala turška vlada, in velečislani prelat moral je pobegniti, postal je potem nadbiskup v Zadru. Po zadobljeni skušnji hotel je on to nadaljevati tudi na svojem novem prestolu. Z dovoljenjem in pomočjo papežev Benedikta XIII. in Benedikta XIV. ustanovil je znameniti »slavenski seminar« v Zadru. V njem naj bi se dobro vzgojevali mladeniči, kateri naj bi bogoslužje obavljali v staroslavenskem jeziku in razširili se kot misijonarji po Bosni, Srbiji, Črnigori in Bolgariji in izveli od njega tako lepo započeto delo. Ali naj bo že da iz političnih ali katerih drugih vzrokov, prava svrha semenišča bila je proti prvotnemu namenu gorečega nadpastirja popolnoma premenjena, iz katerega so vendar izšli znameniti možje. Semenišče se je uporabljalo za vse kaj drugega, kakor je bilo ustanovljeno.

Iste potrebe, kakor tedaj, obstojijo še dandanes in jaz sam sem se prepričal, da z vpeljavo slavenske liturgije upoznali bi pravoslavni, katerim je k arcu prirasla, v Vaši Svetosti prijatelja, in njih srca bi se približala sveti Stolici. Zatorej tolmačeč misli in želje slavnega kneza in tega ljudstva in navdan z edino željo, da čim bolj vzvišim presveto Ime božje in pospešim zveličanje duš, in da se razlije posvečujoča milost božja in da nebeška luč razsvetli pameti teh, ki sedijo v temi, sledeč nadalje tudi namenu izraženemu v nepozabljivi encikliki »Grande munus«, prosim, da blagovoljno dovolite barski nadbiskupiji vpeljavo staroslavenske liturgije v rimskem obredu, kakor se ista rabi po Dalmaciji, na Hrvatskem in v Istri.«

Na to vprašanje odgovorila je sveta stolica dne 5. aprila 1887 kakor sledi:

»Da se izpopolni dogovorjeni konkordat s presvetlim knezom črnogorskim, sveti Oče zadovoljuje želji Vaše presvetlosti. Zato dovoljuje, da se obnovi davni privilegij papežev, zlasti Be-

nedikta XIV., da se namreč smejo služiti katoličani v barski nadškofiji s staroslavenskim jezikom v liturgiji.

Komaj je bilo dano to dovoljenje, vzdignila se je strašna nevihta. Nekateri vlade in zelo odlične cerkvene in civilne osebe so se predrznile vtikati v stvari, ki jim niso bile prav nič mari, ker to je bila izključljivo svete Stolice, presvetlega kneza in nadbiskupova zadeva, kakor je on večkrat to povdaril, komur je bilo treba.

(Konec prih.)

Dnevne novice.

V Ljubljani, 4. septembra.

(Občinske volitve v Vipavi) 2. sept. Danes je v Vipavi narod govoril, in sicer precej drugače, kakor je želela liberalna klika. Dobro znani, po svoji zlobnosti in prav liberalni zagrizenosti že smešni dopisnik »Sl. N.« je že pred nekaj dnevi raztrobil v svet, da je zmaga na vsi črti zagotovljena liberalcem. Toda prišlo je — drugače. V tretjem razredu so pogoreli liberalci popolnoma, dobili so komaj eno šestino oddanih glasov, a še to šestino le vsled nečuvnega terorizma. V drugem razredu sta dobili obe stranki enako število glasov. Odločeval je žreb, ki je spraval od vsake stranke tri može v odbor. Tudi ta vspeh je za liberalce, doslej neomejene gospodarje, kar sramoten, ako pogledamo sredstva, katerih so se posluževali. Trgovcu B. je graščak Mayer zagrozil, da ga takoj vrže iz hiše, ako ne gre liberalcev volit. Tudi z orožniki je liberalna klika terorizovala volilce. V prvem razredu so liberalci zmagali, a politična oblast bo morala volitev v prvem razredu razveljaviti, ker je volilna komisija protipostavno zabranila oddati dva pravilna glasova. Čudimo se vipavskemu uradništvu, da se je dalo ostrašiti grožnjam »Narodovega« dopisnika, ki je žugal, da bodo liberalci uradnikom oženili življenje in jih spravili iz Vipave, ako ne volijo na liberalno komando. Sicer pa upamo, da se do prihodnjic premislijo in da ne pojdejo več na limanice liberalni kliki, zakaj prepričali so se lahko, da izgube s takim postopanjem zaupanje ogromne večine prebivalstva, ki je tako sijajno pokazalo, da se je naveličalo paševanja liberalnih mogotcev. Tudi v Vipavi je liberalcem odzvonilo za vselej, celo Ivan Grozni jim ne more več pomagati z vsem svojim spletkarskim talentom, še manj tolpa upijanjenih mladoletnih fantov, ki so na povelje liberalcev razgrajali in izzivali po trgu.

(Shod) napravi katoliško politično društvo za Dolenjsko dne 10. oktobra ob treh popoldne v Žužemburku. Na shodu poročata poslanca vodja Povše in dr. Žitnik.

(V katoliške vere) je prestopil protestant, dobro znani ljubljanski tovarnar g. Avg. Dreise z jednim sinom-ženinom. Storil je slovesno obljubo danes v župni cerkvi sv. Petra. Drugi njegovi otroci prestopijo v katoliško cerkev drugi teden.

(C. kr. okrajno glavarstvo v Ljubljani) veliko zaupa Slovincem v ljubljanski okolici. Meni, da morajo vsi Slovenci okolu Ljubljane biti večji blaženi nemščini, zato je v veži okrajnega glavarstva pribita starodavna deska z zamazanim napisom »Kanzley-Gang«, okrajni glavar pa ima nad svojimi vrati samonemški napis! Mnenja smo, da bi l. 1899 bila dolžnost ljubljanskega glavarstva nad svojimi prostori imeti vsaj dvojezične napise!

(Občni zbor slovenskega katoliškega političnega društva za kamniški okraj) bo v nedeljo dne 17. oktobra po krščanskem nauku v Katoliškem domu v Kamniku. S tem vabimo k obilni udeležbi meščane in okoličane.

(Otvoritev slovenske planinske kočice na Planici.) Včeraj je otvorila vrla in marljiva radovljiška podružnica slovenskega planinskega društva zopet jedno kočico. To pot dala je romantični Planici velepotrebno turistiško zavetišče. K slavnosti je došlo nad 20 turistov iz Ljubljane. Radovljiška podružnica pozdravila je na radovljiškem kolo-dvoru člane osrednjega društva z godbo, katera je igrala Foersterjevo »Planinsko« in »Naprėj zastava slave«. V Lescah prisedlo je blejsko pevsko društvo. Ko so izletniki izstopili v Ratečah, pozdravil jih je učitelj gospod Goričan v imenu občine, za kar se mu je zahvalil g. Roblek. Burni živio-klici so spremljali oba govora. Vrla slovenska rateška občina poslala je na postajo

brezplačno dvanajst voz, ki so izletnike peljali na Rateče. V Ratečah pozdravljalo je ljudstvo slovenske planince z živio-klici in zastave so vihrale raz hiš. Tu so izvršili planinci pijetno dolžnost. Podali so se na grob ponesrečene turistinje dunajske učiteljice Stein, ki je neumorno delala in agitovala za kočico na Planici. G. Roblek je v imenu radovljiške podružnice spominjal se blage ranjke in končal: »Akoravno si nam bila tujka po jeziku, a vendar si ljubila naše slovenske gore in bila si našemu slovenskemu planinskemu društvu res dobra in odkritosrčna prijateljica. Slava Tvojemu spominu!« Na to je govoril odbornik osrednjega društva gospod Mandelj, na kar so položili planinci venec na grob ranjke, potem pa so blejski pevci zapeli tako milo narodno pesmico »Kadar jaz umrla bom...«, da se ni mogel noben udeležnikov zdržati solzá. Po tej pesmi zadonela je še »Blagor mu, kdor se spočije«. Vreme planincem ni bilo milo. Ko so po dovršeni pijetnetni dolžnosti po petčetrturni hoji prikorakali k koči na Planici, vtil se je dež. Sveta maša, katero je daroval preč. gospod župnik Lavtižar, morala se je vršiti vsled tega v koči. Ko je prenehalo deževati, otvoril je predsednik radovljiške podružnice gospod Roblek kočico. Povdarjal je, kako moramo težiti za tem, da ohranimo slovenske alpe našim potomcem, in vzbujal je slovenske planince k neumornemu delu. Slavil je preč. gospoda župnika Lavtižarja kot pospeševalca slovenske turistikke ter se mu iskreno in prisrčno zahvalil za neprecenljiv trud. G. župnik Lavtižar je največ pripomogel, da se je mogla staviti ta prepotrebna kočica, katero bo radovljiška podružnica drugo leto precej povečala in založila s provijantom. Govornik je vsem udeležnikom zaklical krepek »živio«. Radovljiški gospod sodnik slavil je Gorenjce kot izvrstne narodnjake in je zaklical: »Dokler imamo za seboj tako vrla in ljubo ljudstvo, kakor so naši Gorenjci, se nam ni bati ničesar, zatorej: Bog živi gorenjsko ljudstvo!« Iz nad 400 grl zadoneli so dolgo trajajoči živio-klici. Izletniki so se na to dali slikati. Začela se je prosta zabava. Veliko izletnikov je šlo k izviru Nadiže. Bilo je zelo živahno. Gospod župnik Lavtižar je pokazal izletnikom zvon, ki je že do 400 let star. Neumorno je svirala radovljiška godba. Blejski pevci očarali so s svojim preciznim petjem vse občinstvo, po pesmi »Nazaj v planinski raj« ni hotelo ponehati ploskanje. Vse je bilo očarano. Da, gospod učitelj Rus je lahko ponosen na svoj zbor in čestitamo mu, kakor tudi vsem pevcam in pevcem. Ob tem petju je pričelo sijati solnce, ki je ob našem odhodu pregnalo megle ter obsijalo Ponco, Jalovec in Mojstranko. Le težko smo se ločili od tega planinskega raja. Srčno se je poslovilo tudi ljudstvo od izletnikov. Ko se je začel pomikati vlak raz rateškega kolo-dvoru, zagromeli so živio-klici rateških mož, dekleta in žene pa so pošiljale za odhajajočim vlakom zdrave z robc. Slava temu ljudstvu! Slava radovljiški podružnici in njenemu načelniku!

(Celjski občinski očetje) so se v petek v javni seji zahvalili vsem, ki so v burnih dneh 9. in 10. avgusta stali ob strani celjskega nemštva. Posebno se je župan Stieger v svojem govoru zahvaljeval Celovcu in celovškemu županu, da je z dejanjem prihitel na pomoč Celju ter odposlal »delat mir« — svoje policaje. Posebna zahvala se je izrekla delu celovške in celjske policije, ki je bila z »Amtsvorstandom« Fürstbauerjem »muster-giltig«. Občinski svet je dovolil, da se občni zbor »Südmärcke« vrši v mestnem gledališču. Pač najpripravnejši prostor za hajlovce!

(Vzgojevališče za deklice) [internat] čč. šolskih sester v »Narodni šoli« družbe sv. Cirila in Metoda v št. Rupertu pri Velikovcu se priporoča p. n. slovenskim starišem. V hiši je trirazredna ljudska šola; v njej se posebno gojé ženska ročna dela. Šolsko leto se začne dné 16. vinotoka t. l. Oglasila naj se blagovolijo vpslati do konca meseca kimovca čč. šolskim sestram v št. Rupertu pri Velikovcu.

Vodstvo družbe sv. Cirila in Metoda.

(Vojaška vest.) Včeraj sta došla v Ljubljano dva bataljona domobranskega polka št. 4. Sedaj je v Ljubljani ves polk. Združen polk odkoraka k vojaškim vajam.

(Hrvatski vojaki v Ljubljani.) V soboto popoldne so se vstavili hrvatski vojaki iz Banjaluke na poti k vojaškim vajam nekaj trenutkov

v Ljubljani. Na kolo-dvoru navzočni Slovenci so jih srčno pozdravili. Zanimivo je bilo videti, da katoliki in mohamedanci kolikor mogoče strogo pazijo na to, da ne občujejo mej seboj več, nego je nujno potrebno. Čakaje vlaka so mohamedanci sedeli na tleh, na drugi strani pa so katoliki naredili svoje taborišče. Dva hrvatska žida, ki sta bila tudi v transportu, sta bila povse osamljena ter ju niso pogledali ni mohamedanci ni katoliki. Zanimivi prizor je gledalo mnogobrojno občinstvo.

(Napad na Slovence v Ljubljani.) V petek po noči zašla je družba Slovencev v ljubljansko kazinsko kavarno. Družba se je vedla povse mirno, a vendar se jim ni hotelo dati zahtevane pijače. (V »Narodni kavarni« se pa Nemcem postreže nemški! Opomba stavčeva.) Ko so navzočni Nemci zapazili slovensko družbo, pričel se je ropot. Slovence se je hotelo s silo vreči na cesto in se je le posredovanju mestnega stražnika zahvaliti, da Nemci niso prišli z dejanji a la Celje. Pri tem omenjamo, da bi bil pač že čas, da bi nekateri Slovenci opustili pohajanje nemške kazinske kavarne. Sosebno nekateri slovenski prvaki v Ljubljani naj bi si zapomnili, da se ob njihovem zahajanju v kazino škandalizuje slovensko občinstvo.

(Neprevidna žena.) V soboto dopoldne je neka Izanka na tukajšnjem Mestnem trgu pred Schantlovo vežo s silnim vriščem privabila okolu sebe nebroj radovednežev. »A ga nej s tabakam«, kričala je v jednomer. Po dolgem času je šole vsa zasopla pojasnila, da je v glavni tabakarni nakupila dva zavoja tabaka. Pred vežo srečala jo je potem znanka, katero je hotela na vsak način spremiti po mestu. Ob veži je stal mož in temu možu je za jeden groš naložila dolžnost paziti na zavoja s tobakom, da se povrne. Izročeno nalogo je neznan mož tako vestno izvršil, da je nesel zavoja na svoj dom. Izanka je pa morala domov brez »tabaka«.

(Dnevni red) občinskega sveta redni seji, katera bo v torek, dné 5. septembra 1899, ob petih popoldne v mestni dvorani. 1. Naznanilo predsedstva. 2. Čitanje in odobrenje zapisnikov zadnjih sej. 3. Personalnega in pravnega odseka poročila: o imenovanju družega razsodnika v zadevi ljubljanske plinove družbe proti mestni občini; o imenovanju jednega člana v deželno obrtno komisijo; o prizivu Josipine Selanove proti magistratnemu odloku z dné 18. julija t. l. št. 22975 zaradi naprave proračuna za stavbna dela pri njeni hiši na Starem trgu št. 28; o pritožbah Gustava del Cotta in drugih zaradi povračila troškov za napravo hodnikov ob desni strani Poljanske ceste. 4. Stavbnega odseka poročila: o županovem dopisu, da bi se uvrstil Vodmat v notranji stavbni okraj; o zadevi Ivan Godčeve stavbe in pekovske obrti; o ponudbah za gradnjo poslopja grofovske Stubenbergične ustanove v Gradišči; o napravi dveh kapnic poleg mestne šole na Barji. 5. Policijskega odseka poročilo o volitvi četvero členov v dvoje zdravstvenih komisij. 6. Kuratorija Franca Jožefa I. mestne višje deklishe šole poročilo o polnitvi družega učnega mesta na tej šoli.

(Dirka zveze slovenskih kolesarjev iz Reke v Ljubljano) se je vršila včeraj pri primerno ugodnem vremenu prav povoljno. Od 13 zglasenih je štartalo 9 dirkačev. Dirkači so se odpeljali iz Reke ob 5. uri 16 min. zjutraj. Prvi je došel v Ljubljano na cilj gospod Grassi (klub slov. biciklistov Ljubljana) ob 10. uri 4 min.; prevozil je toraj progo 129 km v 4 urah 48 min. Skoro uro pozneje došel je kot drugi na cilj gospod Ivanc (klub dol. bic. Novo mesto) v 5 urah 43 min. 39 sek.; tretji gospod Bončar (klub Ilirija) v petih urah 44 min. 9 sek. V maksimalnem vožnem času 6½ ur dospela sta še dva dirkača in sicer gospod Strnad (klub Ilirija) v 5 urah 44 min. 25 sek. in gospod Kubelka (klub Ilirija) v 6 urah 15 min. 55 sek. ter si tako prisvojila časovne kolajne, dočim je dobil prvi (gospod Grassi) kot darilo Styria-kolo v vrednosti 340 kron in častni naslov: Prvak Zveze slovenskih kolesarjev za leto 1899/1900, drugi (gospod Ivanc) potno uro budilko v vrednosti 60 kron in tretji (gospod Bončar) tintnik v vrednosti 40 kron. Gospod Grassi se je pokazal kot izbornega dirkača ne samo na dirkališču, kjer je odnesel že več prvih in drugih daril, ampak tudi pri distančni vožnji. Kdor pozna pot iz Reke do vrh planinskih rid, ta mora lojalno priznati, da ni malenkost voziti tako hitro in skoro 80 km jednomer navzgor z 101 prenosom. Na cilju je

